

W. BIEGAŃSKIEGO · W. CZĘSTOCHOWIE

EX · LIBRIS · M · B · P · IM · DR ·

BIBLIOTEKA PUBLICZNA im. W. Biegańskiego w CZĘSTOCHOWIE

PRAWA REPRODUKCJI ZASTRZEŻONE

COPYRIGHT RESERVED

CZĘSTOCHOWSKI

SPÓŁECZNY, EKONOMICZNY I LITERACKI
MIESIĄCOWYM ORAZ ZAGŁĘBIA DĄBROWSKIEGO.

№ 50,

ADMINISTRACJA Częstochowa, II Aleja № 38.

Wydawanie na stronie 4-ej.

Cena 3 kop.

Wydawanie codziennie z wyjątkiem dni świątecznych, od godz. 8—9 wieczorem.

ИТАНЦИЯ.

Выйдет без предварительного заказа

№ 94 газеты

вска заключаю

печатн

МНБ ВЪ КАН-

POŚĆ
REDAKCJA Częstochowa
Warunki p

TEATR

Dwudziestopięć
serów Johnson

Na scenie

Zmiana program

II Aleja № 43.

W. Krzemińskiego (Najstarszy w Królestwie)
Od soboty 1 do wtorku 4 października (łącznie)

Artystyczny program!

Serce wydziedziczonego (dramat); Walka bok-
sauterbrunnen do Mürren (piękne widoki z natury);
Gra zakochanych (komedia).

Woda letników wiodł w 1 odsł. Reż. W. Kisielewski.

W Kalloskopach wystawiono: nową serję widoków z podróży.

Szczegóły w afiszach i programach.

RESTAURACJA W Acaława ŚWIDERSKIEGO

Telefon № 132.

zawiadamia Szanowną Publiczność, iż z dniem 1 Października
zacznie koncertować kapela

International pod dyrekcją
Johana MALECZKA.
Z szacunkiem W. Świderski.

LECZNICA chorób zębów i jamy ustnej M. PUCHAŁSKIEGO

w Częstochowie III aleja. 57 wprost ko-
ścioła po Majawit. Z zarządzającej lekarza
d-ła B. MUSZYŃSKI przyjmuje
codziennie od 9 rana do 8 wieczór

swego ustawodawstwa fabrycznego,
związkowy rząd szwajcarski, idąc za
duchem czasu, nie omieszczał propowa-
dzić do niej, w ciągu 33-letniego ist-
nienia jej, rozmaitych zmian, dobro, o-
czywiście, warstw pracujących w pierw-
szym rzędzie mających na celu. Zmian
takich, i to bardzo zasadniczych, nagro-
madziło się w końcu tyle, że rząd związkowy,
ulegając zyczeniu, wyrażonym
zarówno przez robotników jak i praco-
dawców, postanowił dokonać rewizji u-
stawodawstwa fabrycznego.

Do postanowienia tego miarodajną
była ta okoliczność, że w ciągu osta-
tnich 30 lat dokonał się taki olbrzymi
przewrót w technice przemysłowej, za-
szły tak poważne zmiany w dziedzinie
stosunków wzajemnych między praco-
dawcami a robotnikami, skomplikował
się do tego stopnia proces wytwórczo-
ści, iż wiele norm ustawodawczych z
r. 1877 uznać trzeba było za przestarza-
łe, nieodpowiadające nowym warunkom
życia fabryczno-przemysłowego. W r.
1904 sprawa rewizji ustawodawstwa fa-
brycznego poruszona była na zgroma-
dzeniu rady związkowej, która powie-
rzyła wypracowanie nowej ustawy in-
spektorom fabrycznym. W r. 1907 pro-
jekt nowej ustawy był już gotowy i od-
dany został do zaopiniowania specjalnej
komisji biegłych, która, po szczegó-
łowym rozważeniu go postanowiła zalecić
go radzie związkowej do przyjęcia.

Nowa szwajcarska ustawa fabryczna

przeniknięta jest nawskróś duchem so-
cjalnym. Rozszerza ona przedewszyst-
kiem sferę stosowania postanowień o
ochronie pracy. Podczas gdy ustawa
dzisiejsza uznaje za fabrykę każdy za-
kład, w którym pracuje więcej, niż 10
robotników, nowa rozszerza pojęcie fa-
bryki i postanawia, że pod fabryką ro-
zumieć należy wszelkie przedsiębiorstwo
przemysłowe, zatrudniające więcej, niż
jednego robotnika. Wobec tego moc
obowiązująca ustawy fabrycznej nie o-
bejmuje jedynie tylko przemysłu domo-
wego, oraz rzemiosł, w ścisłym pojęciu
tego wyrazu.

Pierwsze artykuły projektu poświę-
cone są sprawie higieny, bezpieczeń-
stwu pracy, oraz środkom dla jej ochro-
ny. Postanawia więc projekt, jako za-
sadę ogólną, że dla zapewnienia bez-
pieczeństwa robotnikom przedsiębrane
być winny wszelkie środki, skuteczność
których stwierdziło doświadczenie. Pro-
jekt wprowadza dalej pewne ulepszenia
w dziedzinie przepisów porządku we-
wnętrznego. Ustawa z 1877 r. pozwala
przedsiębiorcy nakładać kary pieniężne
na robotnika w wysokości połowy dzien-
nego zarobku. Nowa ustawa prawo to
znosi zupełnie. Wymówienie pracy na-
stąpić winno w terminie 14-dniowym.
Równocześnie jednak projekt wywoł-
na postanowienie następujące: „niewol-
no zrywać umowy z powodu wykony-
wania jakiegokolwiek prawa, przyna-
nego przez konstytucję”. Chodzi w da-
nym wypadku o przynależność do zwią-
zków zawodowych oraz o prawo gło-
sowania.

Artykuły projektu, dotyczące warun-
ków pracy, postanawiają, że płaca za
roboty nadobowiązkowe, nocne i świą-
teczne większa być powinna conajmniej
o 25 procent od zwykłej. Dla zapobie-
żenia względnie złagodzenia zatargów
między pracą a kapitałem projekt zaleca
tworzenie specjalnych instytucji po-

jednawczych, złożonych w równej lic-
bie z przedstawicieli robotników i praco-
dawców.

Najważniejszą nowością projektu jest
wprowadzenie 10-godzinnego dnia ro-
boczego dla robotników dorosłych. We-
dług danych szwajcarskiej inspekcji fa-
brycznej za r. 1909, z ogólnej liczby
7,605 przedsiębiorstw fabrycznych z
310,193 robotników w 4,820 (63,4 proc.)
z 192,766 robotników (62,1 proc.) obo-
wiązuje już 10-godzinny, a nawet krótszy
dzień roboczy. Projekt nie wnosi więc
w dziedzinie tej żadnych zmian zasad-
niczych i nadaje jedynie praktyce cechę
przymusu prawnego.

Memoriał, dołączony do projektu
motywuje go, między innymi, w sposób
następujący: „Popieszenie warunków
życia wpłynie na podniesienie się warstw
robotniczych nie tylko pod względem fi-
zycznym, ale i umysłowym i moralnym;
życie rodzinne i troska o dzieci zyskają
na tem wiele. Zwiększenie zdolności
do pracy wyjdzie na korzyść przemy-
słowi. Doświadczenie stwierdza, że u-
miarkowane zmniejszenie dnia robocze-
go idzie ręką w rękę z rozwojem i roz-
kwitem przemysłu”.

W Korei.

—000—

Specjalny korespondent g a z e t y
„Temps” donosi, że wbrew zapewnie-
niom, rozsyłanym z Tokio, iż w Korei
po aneksji ludność zachowuje się spo-
kójnie, w całym kraju panują zaburze-
nia, ludność stawia opór zbrojny japoń-
czykom, którzy bez litości i miarę rozruchy

W tych dniach wojska japońskie
rozprószyły powstańczy oddział Kore-
ańczyków i rozstrzelały 100 aresztowa-
nych. Egzekucje odbywają się ciągle.
Więzienia, z których w dniu aneksji
wypuszczono więźniów, są znowu prze-
pełnione.

Ochrona pracy.

—000—

Obowiązująca w Szwajcarii ustawa
fabryczna, normująca ochronę pracy w
fabrykach, jest jedną z najdoskonalszych
ustaw tego rodzaju. Mimo jednak, że
inne państwa wzięły ją za wzór dla

Biuro
TECHNICZNE
I
PAB & YR
"MŁOT"

Częstochowa
ul. Dojazd 29
Tel. Nr. 203.

Urządzenia sanitarne: kanalizacje i wodociągi, ogrzewania centralne i wentylacje
Wanny i piece kąpielowe, aparaty dla fabryk chemicznych i laboratoriów. Pompy
Zbiorniki do wody, spirytusu, nafty etc. Rurociągi do wody i pary. Specjalne
łączenia do wysokiego ciśnienia i pary przegrzanej Konstrukcje żelazne

RYDZEWSKI i S-ka
Biuro Techniczne w Częstochowie, Teatral. 13
TELEFON № 1.

Najlepszy krajowy węgiel z kop. „hr. Renard“

Ceny: dostawa wagonami po cenach hurtowych. Ze składu za ko-
rzec 6-cio pudowy—1 rb. w obrębie miasta.

PIERWSZORZĘDNY ZAKŁAD ARTYSTYCZNY RZEŹBIARSKO-KAMIENIARSKI I SZTUKATORSKI

KRUSZYŃSKI I PROSZOWSKI

Engystuje od 1887 r. Telefon 260

Częstochowa, III Aleja, dom własny

WYKONYWA RZEŻBY POMNIKI, ROBOTY BUDOWLANE I KOŚCIELNE.
Fabryka posadzki cementowej na chodniki i stopni mozaikowych, oraz wszelkich wyrobów z cementu.
CENY NAJPRZYSTĘPNIJSZE.

TELEGRAMY.

Pożar redakcji.

Los Angeles 2. Gmach pisma „Times” zrujnowany został przez wybuch i pożar. Zabitych jest 20 osób i poranionych 20.

W piśmie pracowali jedynie ludzie należący do organizacji. Naczelny redaktor pisma twierdzi, że był to zamach dynamitowy, dokonany przez wrogów wolnego przemysłu. Straty wynoszą pół milj. dolarów.

Rewizje w Krakowie.

Kraków 2. Dziś policja krakowska dokonała licznych rewizji w śródmieściu, w Dębnikach i na Zwierzynie. Aresztowano około 20 królewiaków, posądzonych o należenie do partii rewolucyjnych.

W niektórych miejscach natrafiono na notatki i broń, które zabrano. Znaleziono również ślady uprawiania szpiegostwa wojennego. Szczegółów na razie brak, ponieważ policja otacza tajemnicą rezultaty rewizji i aresztowań.

Lokaut bawelny.

London 2. Na życzenie ministra handlu i przemysłu odbyło się wczoraj zebranie pracodawców i robotników w przemyśle bawelnianym. Układy nie doprowadziły do pomyślnego rezultatu. Dziś rozpoczyna się powszechny lokaut w całym przemyśle bawelnianym.

Zamknięcie stowarzyszenia.

Warszawa 2. Rząd gubernialnyawiadomił oberpolicmajstra, iż „Stow. pomocy wzajemnej polskich warszawskich nauczycieli szkół początkowych

m. Warszawy” zostało zamknięte. Wobec tego policji polecono dopilnować, aby rzeczono Stow. nie prowadziło swjej działalności.

Rozpaczliwa tragedia.

—o—

We wsi Nowa Huta, należącej do kompleksu dóbr Ludwipól (w pow. rówieńskim) p. Murawiewa rozegrała się tragedia na tle nieuregulowanych stonkunków gruntowych. Przed wielu laty jeszcze za poprzedniego dziedzica, w lesistej miejscowości osiadło kilkanaście rodzin polskich, zwerbowanych przeważnie z gub. kieleckiej i radomskiej. Koloniści, po wykarczowaniu lasu, zajęli tam swoje sadyby i z czasem drogą mozolnej pracy do względnej dożyli zamożności. Atoli, jak to ongi bywało, zawierzywszy dziedzicowi, praw swych urzędowo nie zabezpieczyli.

Skoro nastąpiła zmiana dziedzica, nowy właściciel, p. M., osadnikom wypowiedział walkę. Nie pomogło przedawnienie, którem się Mazury bronili. Nie pomogły też i zakłęcia rozpaczonych osadników. W r. ub. zapadł prawomocny wyrok Zjazdu sędziów pokoju w Równem, odmawiający mieszczynom kolonistom przyznania praw czysznowych, czego się ostatecznie domagali, nakazujący eksmisję wraz ze zniesieniem budynków. Dnia 6 września r. b. komisarz sądowy z Berezna, eskortowany przez 50 konnych strażników, przystąpił do ekzekucji. Tym, który urósł do 600 ludzi, usiłował stawić opór. Okrzyki i trzymał w oblężeniu noc całą 20 robotników, najetych

do brnienia sadyb. Lecz gdy dnia następnego wezwano jeszcze oddział strażników, i gdy ci zagrozili strzałami, tłum ustąpił i przyglądał się ekzekucji. Trwała ona do 10 września. 26 zagród gospodarskich zrównano z ziemią.

Oto tragedia z XX wieku! Wymowna i straszna!

Miljonowy spadek.

Właściciel domu z Pragi czeskiej Neuman udał się do Nowego Jorku, w celu podniesienia tam olbrzymiego spadku, wynoszącego 36 milionów dolarów, pozostałego po Alfredzie Londale'u, a właścicielu Glicensteinowi, rodem z Kalisza. W Kaliszu zamieszkuje dotychczas dwaj bracia Londale'a Glicensteinowie, których rodzona siostra jest żoną owego Neumanna.

W imieniu braci Glicensteinów z Kalisza występuje w sprawie tego spadku jeden z adwokatów warszawskich.

OFIARY.

X. dla uczczenia pamięci ś. p. Marii Jezerskiej do uznania redakcji rb. 1.

Repertuar Teatru „Majowskiego.”

Poniedziałek 3. „Smierć Iwana Groźnego.” Tragedja w 10 obrazach hr. Tolstoja.

Piano krzyżowe

z powodu wyjazdu okazynie sprzedam, ul. Kamienic 19—7.

wadzi do spisania protokołu przez władze policyjno-wykonawcze i pociągnięcia winnego do odpowiedzialności sądowej.

Kuratorja zdrowia na mocy § 5-b mają prawo kontrolować też wszelkiego rodzaju zakłady handlowe i przemysłowe, stojące w związku ze sprzedażą i przygotowaniem środków spożywczych, napojów itp., zakłady kąpielowe, fabryki, pracownie itd.

U was w Częstochowie zapewne oddawna już Towarzystwo Hygieniczne tem się zajęło, u nas atoli jest to nowością.

—Asenizacja miasta.

Zarząd Towarzystwa Hygienicznego w Płocku, wzorem zdaje się waszego częstochowskiego oddziału W. Tow. Hygienicznego, podaje do wiadomości, że podjął kroki w celu dokładnego zbadania sposobów oczyszczania dołów ustepowych i postara się, aby czynność ta odbywała się z jaknajmniejszą szkodą dla zdrowia lokatorów. Co się tyczy śmietników, nie może zadość uczynić pragnieniu kroniki redakcyjnej ze względu na brak możliwości praktycznego wykonania jego t. j. wywożenia śmieci w nocy, czego żaden chłop podmiejski się nie podejmie.

Gdyby jakieś przedsiębiorstwo wzięło się do skutecznego tej procedury, reforma taka byłaby możliwa, w obecnych zaś warunkach — próżne skargi, próżne zale.

G. P.

Popierajmy przemysł swojski, chrześcijański.

SPORT
pismo ilustrowane
poświęcone wszystkim odłamom sportu, wychodzi
w Warszawie pod redakcją
ALEKSANDRA DRACA
I i 15 każd. miesiąca z dodatkami w miarę potrzeby.
„SPORT” zamieszcza najwiecej wiadomości z lotnictwa, cyklistyki, wioślarstwa, wyścigów konnych, gier ruchomych i t. p.
„SPORT” jest jedynym piśmie w Królestwie Polskiem, odpowiedzialniacem zycie sportowe tak w kraju jak i za granicą.
„SPORT” ze względu na dobór treści i tanią cenę prenumeraty (rocznie rb. 3 i półrocznie rb. 1 kop. 50) winien znaleźć się w każdym domu polskim.
Redakcja i Administracja „Sportu” w Warszawie — Krucza 9.

Centralna Stacja Elektryczna
w Częstochowie
Oddział Instalacji
Poleca urządzenie instalacji oświetlenia elektrycznego, dostawę, ustawianie i wynajem elektromotorów po cenach najniższych.
Wszelkie artykuły elektrotechniczne stale na składzie.
Projekty i kosztorysy bezpłatnie 670

Skład Apteczny
Wacława Orzeł
przeniesiony został
do domu W-nej Wnorowskiej
III Aleja róg ul. Szkolnej

Ból głowy i migrenę
natychmiast usuwa
MIGRENO-NERVOSIN
Bezwarunkowo pewny i nieszkodliwy roślinny środek. Żądać w aptekach i składach aptecznych tylko oryginalnych proszków 10 k. szt. Pudełko 1.20 k. 1845 100-17

CONSTIPATION
CASCARA MIDY
Droga i nieprzyjemna przelaz zapobiegamy.
Nie powoduje bólu w żołądku, ani niedocięci, ani biegunki.
CHRONICZNEJ OBSTRUKCJI
FRANCZCZAN POWIARANY ŚRODEK

Licytacja w Zawierciu
na kinematograficzny budynek z kompletnym urządzeniem nastąpi 3 października. 2004 3-2
Ważne dla pań Gospodyni
Znane z dobroci kartofle stołowe mirowskie „Śnieżki” i inne gatunki rozpoczynam dostawę do domów na korce po cenie targowej. Uprasa się o łask. żądanie od furmanów autentycznych rachunków na dostarczone kartofle. N. Kohn w Mirowie poczta Częstochowa 2102

DRUGI ROK WYDAWNICTWA.
„DZIEŃ”
GAZETA BEZPARTYJNA. WYDAWNICTWO
STEFANA GORSKIEGO
„DZIEŃ” broni spraw polskich, wygłaszając hasła narodowe i prawdziwie demokratyczne.
„DZIEŃ” jest organem publicystycznym, na dobór śmiałych i rzeczowych artykułów wstępnych zwraca szczególną uwagę.
„DZIEŃ” podaje codziennie feljtony z chwili bieżącej. W odcinku powieści. Sprawozdania z książek.
„DZIEŃ” posiada informacje z pierwszej ręki. Obserwne działy wiadomości krajowych i zagranic.
„DZIEŃ” jedyny w prasie warszawskiej daje szczegółowy przegląd głosów pism polskich. Czytelnik jest informowany o poglądach wszystkich innych dzienników na sprawy polskie.
„DZIEŃ” daje najobszerniejsze sprawozdania giełdowe i zbożowe ze wszystkich rynków warszawskich i zagranicznych.
„DZIEŃ” daje szczegółowy obraz życia politycznego i ekonomicznego wszystkich ziem polskich i zagranicy.
WARUNKI PRENUMERATY:
w Warszawie: Rocznie rb. 6.60
Półrocznie 3.30
Kwartalnie 1.65
Miesięcznie —.65
Za odnośnienie do domu 5 kop. miesięcznie.
Na prowincji i w cesarstwie: Rocznie rb. 9.—
Półrocznie 4.50
Kwartalnie 2.25
Miesięcznie —.75
Zagranicą: Rocznie rb. 14.—
Półrocznie 7.—
Kwartalnie 3.50
Miesięcznie 1.20
Zwracamy uwagę na wypróbowaną skuteczność ogłoszeń w „Dniu”.
Adres wydaw.: Warszawa, Nowy Świat Nr. 44.

Sprzedam za bezcen z powodu wyjazdu sklep spożywczy kolonijny za 350 rubli. Ostojno. Targi 25 rubli dziennie. Wiadomość Wia domość Biłski II Aleja 42 2015 2-1
Sprzedam dom jedno piętrowy z dużym owocnym ogrodem. Wiadomość Wia domość Biłski II Aleja 42 2015 2-1

PRENUMERATĘ I OGŁOSZENIA PRZYJMUJĄ: Kantor własny Częstochowa Aleja II Nr. 38—w Zawierciu księgarnia p. Z. Hubickiej, — w Rakowie p. Leon Piotrowski.

Warunki prenumeraty: Rocznie rb. 6, półrocznie rb. 3, kwartalnie rb. 1 kop. 50, miesięcznie kop. 50, wraz z przesyłką pocztową, lub odnośnieniem do domów. **Ceny ogłoszeń:** Za wiersz jednoszpaltowy lub jego miejsce: przed tekstem k. 40, po tekście k. 15, obok tekstu (nadesłane) k. 50 nekrologi k. 25. Drobne ogłoszenia po 3 k. za wyraz. Najtańsze ogłoszenie k. 20. **Ogłoszenia treści matrymonialnej o 50 procent drożej.**